

Socialdepartementet

Betänkandet Ds 2026:4 En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan (dnr S2026/00444)

Sammanfattning

Statens servicecenter har tagit del av utredningens förslag om en brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan. Statens servicecenters svar är begränsat till de delar som avser hur myndighetens servicekontor ska kunna nyttjas.

Statens servicecenter tillstyrker i stort förslaget att servicekontoren ska kunna användas också till förhör med misstänkta för grova brott, dock med vissa reservationer. Det kan också konstateras att antalet besöksrum kommer att minska framöver och vara relativt ovanliga utanför de större städerna, vilket är en följd av ett mer kostnadseffektivt kontorsnät.

Statens servicecenters synpunkter

Det finns vissa utmaningar kopplade till förslaget att nyttja besöksrum på myndighetens servicekontor till att hålla förhör med misstänkta för grova brott.

Statens servicecenter vill inledningsvis framhålla att utredningens uppgifter om att Försäkringskassan idag nyttjar Statens servicecenters lokaler till möten där man bedömer att riskerna för våld kan vara högre inte är förenlig med de överenskomna principerna mellan Statens servicecenter och samverkande myndigheter. I den användarhandledning som myndigheterna gemensamt tagit fram framgår att besöksrum inte får nyttjas för denna typ av besök. Enligt användarhandledningen ska en riskbedömning genomföras enligt respektive myndighets rutiner för att säkerställa att det inte finns en

förhöjd hotbild. Orsaken till ovannämnda princip är att besöksrum på Statens servicecenters servicekontor ligger i direkt anslutning till den publika yta där servicekontorsverksamheten bedrivs. Eftersom besök på servicekontor i huvudsak utgörs av spontanbesök har inte Statens servicecenter heller någon möjlighet att veta vilka personer som kommer att befinna sig i lokalen vid ett givet tillfälle. Det skulle t.ex. kunna handla om bekanta till den person som ska förhöras och som skulle kunna försöka påverka möjligheten att genomföra detta förhör. Det är även möjligt att se in i rummen från den publika ytan, vilket minskar möjligheten att skydda den misstänktes integritet.

Med detta sagt är bedömningen att besöksrum på servicekontor håller hög nivå kopplat till säkerhet och i sig sannolikt uppfyller Försäkringskassans behov för ett tryggt möte. Närmare detaljer behöver dock närmare diskuteras med Försäkringskassan. Till exempel kan nämnas att besökare till servicekontor, även vid de tillfällen de deltar i bokade besök i besöksrum, inte har möjlighet att vistas innanför skalskyddet. Konkret kan detta t.ex. innebära att man på vissa kontor inte har tillgång till toalett under besöket.

Skatteverkets besök med liknande syfte

Statens servicecenters besöksrum nyttjas sedan en tid tillbaka av Skatteverket i de fall åklagare begär Skatteverket biträde med att genomföra utredningsåtgärder i förundersökningar om skattebrott, t.ex. att hålla förhör med misstänkta och vittnen. Vid flertalet besök deltar även polis för att genomföra topsning av personen som besöket gäller.

I samband med att detta behov uppstod enades Statens servicecenter och Skatteverket, i dialog med övriga samverkansmyndigheter, om att upprätta en rutin för dessa besök. I korthet innebär denna rutin att dessa besök endast kan äga rum på vissa utvalda servicekontor. En informationsinsats har även genomförts på dessa kontor för att säkerställa att personalen är medvetna om att denna typ av besök kan förekomma. En bedömning ska även göras i förväg av Skatteverket att det inte bedöms föreligga risk för våld. Det ska inte heller lämnas negativa besked vid besöket.

Hanteringen av besöken för Skatteverkets räkning har i allt väsentligt fungerat väl. Samtidigt skiljer sig Försäkringskassans behov och förutsättningar från Skatteverkets bl.a. i och med att det rör sig om misstankar om grova brott. Vid ett genomförande också för Försäkringskassan är det nödvändigt att en liknande rutin upprättas med beaktande av de förutsättningarna. Statens servicecenter vill särskilt betona att endast vissa kontor kan bli aktuella liksom att riskbedömningar behöver göras inför varje besök. Endast besök där det inte bedöms föreligga risk för våld bör vara aktuella att hålla på servicekontor. Säkerhetsperspektivet gäller både övriga besökare till servicekontoret och Statens servicecenters personal.

Påverkan på övriga samverkansmyndigheter

Besöksrummen på servicekontor är bokningsbara för samtliga myndigheter som servicekontoren arbetar på uppdrag av. Detta innebär att det på vissa kontor skulle kunna vara svårt att få tillgång till ett rum vid ett givet tillfälle, både för Försäkringskassan och övriga samverkansmyndigheters del. För övriga samverkansmyndigheter kan ett ökat användande av besöksrummen för detta nya ändamål antas minska tillgången till bokade rum för deras del.

Statens servicecenter kan i det sammanhanget konstatera att det finns ett ökat intresse för myndighetens besöksrum på servicekontoren för olika syften. Myndigheten ser detta som i grunden något positivt, inte minst då detta användande är ett led i att minska andelen välfärdsbrott i samhället, samt för att nyttja statens medel effektivt.

Det är dock viktigt att uppmärksamma att detta sker samtidigt som servicekontorsverksamheten går mot allt mer flexibla lösningar för lokalisering lokalt med bl.a. nyttjande av lokaler hos kommunen. Detta som ett led i att göra verksamheten mer kostnadseffektiv.

Konkret innebär detta att antalet besöksrum kommer att minska framöver och att besöksrum utanför de större städerna kommer att bli relativt ovanliga.

Om det finns ett behov av att Statens servicecenter tillhandahåller en nationell infrastruktur avseende besöksrum ur ett bredare statligt

perspektiv, inklusive ett beredskapsperspektiv, behövs dialog om hur detta behov kan mötas på ett sätt som är både kostnadseffektivt och långsiktigt hållbart.

I detta ärende har generaldirektör Åsa Lindh beslutat efter föredragning av verksamhetsutvecklare Markus Gunnarsson. I den slutliga handläggningen har också rättschef Mikael Vall deltagit.